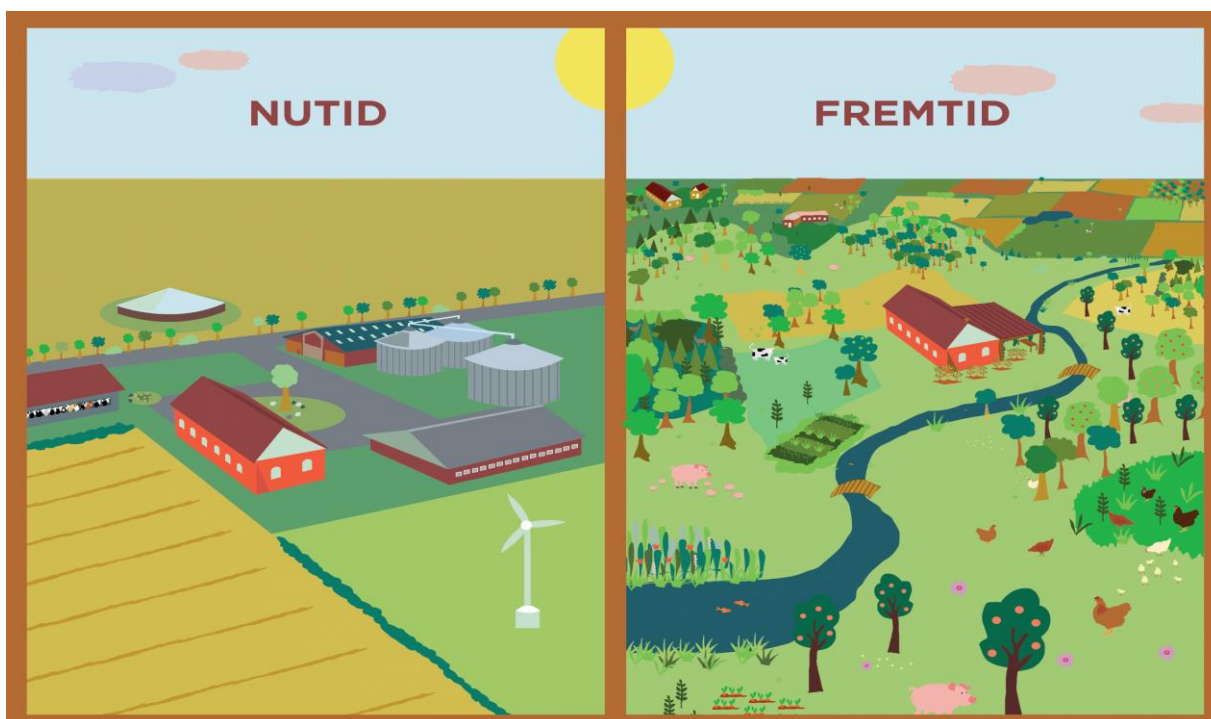

Frie Grønnes

Landbrugspolitisk udspil 2021

Landbruget skal levere sunde og gode fødevarer til os og gerne til vores omverden. Derfor skal vi udvikle landbruget, så det kan opfylde disse forventninger og samtidig sikre, at jorden fremadrettet er frugtbar. Landbruget skal give plads til naturen og ikke belaste vores miljø og klima, derfor har vi Frie Grønne lavet et politisk udspil, som er vores bud på fremtidens landbrug.

Vi vil på de kommende sider beskrive de nuværende problematiske ting, sætte fokus på væsentlige konkrete indsatsområder og naturligvis præsentere vores visioner

Frie Grønnes visioner for dansk landbrug

Vi står midt i en global klima- miljø- og biodiversitetskrise, hvor en af de mest belastende faktorer er vores landbrug og den måde, vi har indrettet det på. For at ændre kursen er vi nødt til at udvikle vores landbrug, så det spiller en positiv rolle i kampen mod klimaforandringerne og tabet af biodiversitet. For at få et landbrug, som både giver os sunde fødevarer og bidrager aktivt til øget biodiversitet, kulstofbinding og forbedring af jordens tilstand, er vi nødt til at ændre måde, vi anvender vores fælles ressourcer på. Det er

en bydende nødvendighed. Og det skal ske med det samme. Allerhelst i går.

Vi skal gentænke hele måden, vi producerer vores mad på, hvad vi dyrker, hvor vi dyrker, hvem der dyrker og hvorfor, vi dyrker det, vi gør. Målsætningen skal være et sundt, regenerativt og bæredygtigt landbrug. Vi vil have et landbrug, der giver plads til biodiversitet og drives i overensstemmelse med økosystemerne, modvirker

FRIE GRØNNE

INDEPENDENT GREENS

klimaforandringer og ikke ødelægger vores jord og humuslag.

Landbruget skal drives i pagt med naturen. Det kræver en radikal reduktion af den animalske produktion, og det kræver sprøjtefri dyrkning, så vi kan undgå spredning af pesticider og kunstgødning, der trænger ned i vores grundvand og forgifter det. På den måde er en omlægning af det, vi dyrker og hvordan vi dyrker det, en gave til os selv og de fremtidige generationer. Det er godt for klimaet, miljøet og biodiversiteten. Og det er et skridt på vejen til at opfylde vores internationale forpligtelser

Landbruget skal fokusere på mad til mennesker

I Frie Grønne ønsker vi en diversitet af afgrøder, som indgår i økosystemet, uden sprøjtning og gødning som belaster miljø og klima. Vi vil have marker, som primært producerer fødevarer direkte til mennesker, lige fra salat, gulerødder og linser til bær, nødder og frugt. Det er langt mere effektivt og vil kunne producere mad nok til den danske befolkning, til eksport og samtidig formindske arealforbrug og frigøre store arealer til natur.

Det er en myte, at vi ikke har mad nok til alle, hvis omlægger til et mere plantebaseret landbrug. Det handler om, hvad vi producerer, og hvordan vi gør det. Plantebaseret mad er fremtiden. Efterspørgslen på plantebaserede fødevarer er eksplosivt stigende i mange af verdens lande. Samtidig kræver et plantebaseret landbrug langt mindre plads end det animalske for at producere den samme mængde mad. Derfor skal vi i meget højere

Føde- og ikke foderproduktion

Den animalske produktion er ikke effektiv og optager alt for meget plads. Vi skal som minimum halvere vores husdyrproduktion i 2030 og stoppe for import af soja fra udlandet,

til at sikre en genopretning af biodiversiteten og vandmiljøet. Ved at omlægge til langt mere plantebaseret produktion kan vi frigøre arealer til natur, skovdrift og energiafgrøder.

Vi skal have en diversitet på markerne og mellem marker, vandløb, læhegn, skove, dyr og boliger. Unge landmænd skal have en chance for at etablere sig med et mindre brug.

Naturen skal have mere plads og gives plads i landbruget. Vi skal kunne give en bedre verden videre til de næste generationer.

grad dyrke mad til mennesker og i meget mindre grad foder til dyr. Dyrene skal selvfølgelig stadig have en plads og spille en rolle i landbruget, men den rolle skal ikke være som højintensiv kød- og malkemaskine. Derimod skal de indgå i gårdens økosystem og integreres i planteproduktionen eller bruges til at vedligeholde skov og eng.

Lokalt forbrug er en styrkelse af lokale markeder. På globalt plan spildes omkring en tredjedel af alle fødevarer på varens rejse fra marken til tallerkenen, men sådan behøver det ikke at være. Det handler om, hvordan vi indretter vores fødevarer system. Et mere lokalt, sæsonbaseret landbrug og forbrug er medvirkende til at mindske madspild og dermed også til at reducere vores drivhusgasudledninger.

som i vid udstrækning er årsag til fældning af regnskov, tab af biodiversitet og fordrivelse af oprindelige folk.

Vi skal spise og producere færre animalske produkter – og dét, vi producerer, skal være af den gode slags, hvor dyrene har haft gode leveforhold og godt med plads. Det vil sige, at vi ikke skal presse samme antal dyr ind på mindre plads i store døgnoplyste fabriksbygninger. Vi skal derimod skære markant i antallet af dyr, så antallet passer med den jord, vi har til rådighed. Samtidig vil en gradvis halvering af husdyr frigive areal både i udlandet og herhjemme. Arealanvendelse er nu en kilde til udledning af drivhusgasser, men skal fremover opsamle kulstof ved hjælp af regenerativt landbrug og genskovning.

Liv på landet

Landbruget skal igen blive overskuelige enheder. I modsætning til industrilandbruget, som vi kender det i dag. Frie Grønne ønsker at skabe forudsætninger for, at unge og ældre kan etablere sig som landbrugere enkeltvis eller i fællesskab, i et ejer-, forpagtnings- eller lejerforhold, og kan skabe nye ejerskabsformer. Det skal være muligt at bygge et hus på sit jordlod til bolig for en eller flere familier. Vi ønsker at landbrugere føler glæde og forbundethed til den jord, de dyrker, og at livet på landet og i landsbyerne blomstrer.

Vi ønsker et mangfoldigt landskab med skov, natur, marker, læhegn, søer og dyr. Vi ser et stort potentiale i f.eks. skovlandbrug, som netop skaber plads til naturens mangfoldighed og flerårige afgrøder.

Vi ønsker langt færre slagtedy, men derimod få, fritgående dyr med dyrevelfærd som høj prioritet, og meget færre stalde og gyllebeholdere.

Vi vil have flere hænder i jorden og flere hoveder på landet. Når jorden ejes og dyrkes af flere, får vi flere, mindre og lokalt forankrede landbrug. Det er godt for biodiversiteten, for mangfoldigheden og for lokalsamfundene. Det sikrer flere småbønder, så det ikke som i dag kun er en lille håndfuld investorer og realkreditinstitutter, der definerer, hvordan landbruget ser ud.

Landbruget skal fylde mindre, og vi skal have mere natur. En tredjedel af Danmarks areal skal være natur, og heraf skal en tredjedel være vild natur. Det betyder at også landbruget skal bidrage til natur, og at vi som et skridt på vejen skal udtage kulstofholdige lavbundsjord, så de ikke længere drænes, men derimod udlægges til flerårige afgrøder, især græsningsarealer eller til decideret natur som eksempelvis skovrejsning. Det vil betyde, at både kvælstof- og fosforudvaskningen samt kulstofudslippet mindskes markant, og det giver bonus på flere bundlinjer.

En større demokratisk kontrol over jorden uden gældsælnder giver mere frihed til den enkelte landbruger og gør det lettere at omlægge til mindre og regenerative produktioner. Permakultur, skovlandbrug, økologi og plovfri dyrkning og andre bæredygtige driftsformer er fremtiden. Meget mindre intensiv monokultur, mange flere smålandbrug og en større mangfoldighed i afgrøder og en dyrkning, som ikke skader grundvand, vandløb og havmiljø. Vi skal have et alsidigt landskab, vedvarende græs, som opsamler CO₂, bønner, gulerødder, frugt og korn.

Vi ønsker en mangfoldighed i landbruget, som minimerer risikoen for fejlhøst, når klimaforandringerne rammer samtidig med, at det opretholder en variation og beskytter sorter, der forsvinder i supermarkedernes efterspørgsel på ensrettede grøntsager. Flere læhegn, større mangfoldighed af summende bier, flaksende sommerfugle og en landbrugsjord, der ikke udpines, men i stedet genopbygges og er hjem for millioner af små liv. Til glæde for landbrugeren, forbrugeren og de fremtidige generationer. Til glæde for naturen i sig selv.

At bevæge sig væk fra det storskala eksportorienterede landbrug, som dominerer i dag, betyder også, at vi er nødt til at gentænke

vores økonomi, brug af EU-midler, madsystem og ejerforhold. Vi skal først og fremmest producere for at brødføde os selv og vores naboer. Det giver en masse muligheder, og det

giver en meget større fleksibilitet for at omlægge til et bæredygtigt madsystem, der både tager højde for klima, miljø, mennesker og dyr.

Afslutning

Muligheden for at realisere visionerne om et landbrug i balance med natur, klima, miljø og mennesker afhænger af, om vi har visioner og mod til at fjerne de juridiske, kulturelle og finansielle barrierer, der lige nu står i vejen og fastholder os i et meget snævert manøvrerum inden for de forældede rammer af, hvad det agroindustrielle fødevarekompleks, kapitalfonde og uambitiøse politikere har dikteret de sidste mange årtier. Det mod har vi i Frie Grønne, fordi det peger i retning af en bedre verden.

Helt kort systemisk kritik af status quo: Problemerne ved dansk landbrug

Det profitorienterede industrilandbrug har tvunget vores natur i knæ. Det har besat og beslaglagt over halvdelen af landskabet omkring os, så dyre- og plantelivet går tilbage, og naturens mangfoldighed bliver ringere dag for dag.

Natur og dyrevelfærd

De mange dyr, gødning og kunstgødning har udledt næringsstoffer i vores vandløb, søer og fjorde og forårsaget iltsvind. I effektiviseringens hellige navn er åer blevet rettet ud, vådområder er blevet drænet og lagt under plov med stort CO₂e (CO₂ ækvivalenter) udslip og oversvømmelser til følge. Det konventionelle landbrug har forgiftet vores drikkevand med sprøjtegifte, det har udpint vores jord, og det har ødelagt levesteder for mange dyrearter. Og sidst, men ikke mindst, er millioner af dyr spæret inde i trange båse, bittesmå bure i døgnoplyste stalde og nu også i flere lag. Vi er nødt til at skære markant i antallet af dyr og give dem værdige liv. Vi har i folketinget anerkendt, at dyr er sansende væsner, og det hænger ikke sammen med de forhold, vi byder de fleste dyr, hvor indtjening og vækst kommer før dyrevelfærd.

Med vores tæthed af dyr og fortrængning af natur kan vi risikere at få en ny pandemi, f.eks. med influenzavirus. Allerede nu er der problemer med MRSA, fugleinfluenza, antibiotikaresistens og svineinfluenza. Hvis udviklingen fortsætter, er det umuligt for os at bremse de katastrofale følger, klimaforandringerne og det, biologerne kalder den 6. masseuddøen, medfører.

I dag producerer vi foder til svin og køer på 80 % af vores landbrugsareal og importerer oven i det soja til svinefoder fra Sydamerika. Husdyrproduktion udgør ca. 80 % af landbrugsarealet, men kun ca. 20 % af de kalorier og ca. 40 % af de proteiner, vi spiser, kommer fra det animalske. Med andre ord: den animalske produktion er ikke effektiv og optager alt for meget plads. Vi skal mindst halvere vores husdyrproduktion i 2030 og stoppe for import af soja fra udlandet, som i vid udstrækning er årsag til fældning af regnskov og fordrivelse af oprindelige folk. Vi skal spise og producere meget færre animalske produkter – og dét, vi producerer, skal være af den gode slags, hvor dyrene har haft gode leveforhold og god plads.

Vi skal dyrke jorden regenerativt, så humuslaget ikke fortsat svinder ind og jorden til sidst bliver gold. Uden omlægning kræver det større og større mængder gødning og sprøjtning, og til sidst bliver jorden gold.

Vi vil altid have brug for vores jord og mulighed for at dyrke mad, så det et spørgsmål om hvilke hensyn vi vælger skal veje tungest. Frie Grønne vælger, at vi skal respektere økosystemerne og de planetære grænser. Selvfølgelig.

Landbrugets økonomi

Mange landbrugere er forgældede op over begge ører. I praksis er det i høj grad finanssektoren og agroindustrien, der bestemmer over vores jord, hvad der skal dyrkes og hvordan det dyrkes. Her er det profit og vækst, der er bundlinjen, og ikke bæredygtighed. Alligevel er det danske landbrug en dårlig forretning. I 2019 var den samlede gæld på 235 milliarder kroner. Hvis udviklingen fortsætter som nu, vil jorden fremover i stor stil ejes af udenlandske kapitalfonde, og i år 2050 kan vi risikere at al jord i princippet være koncentreret i hænderne på én landbrugsgigant.

En omlægning af det økonomiske system hænger sammen med en mental kulturændring for os alle. Forbruger og producent skal tættere på hinanden. Ikke fordi vi alle sammen skal til at dyrke vores egne grøntsager – vi har dygtige landbrugere, der står på spring – men fordi et nyt madsystem også kræver en ændring af vores vaner og vores syn på mad, så vi gerne vil betale mere for den mad, vi spiser. Det skal vi, fordi vi skal betale en fair pris for den arbejdskraft, der er lagt i produktionen og for de fælles goder landbrugeren leverer udover bare squashen eller kartoflerne i din kurv.

I dag betaler vi en meget højere skyggepris for den mad, vi køber i supermarkedet. Det sker ikke direkte ved kassen, men gennem vores skattepenge. Vi betaler til EU's landbrugsstøtte, vores skatteudgifter til sundhed, klima- og miljøtilpasning, rensning af grundvand. Eksempelvis koster landbrugets udledning af ammoniak i omegnen af 4 mia. kr. om året i sundhedsøkonomiske udgifter. Listen er lang, og det er alt sammen udgifter, der bliver større i fremtiden. Hvorfor ikke bare betale landbrugeren for at gøre et godt stykke arbejde, vi værdsætter? Mange af de udgifter kan vi slippe for, hvis vi omlægger vores landbrug. Ja, det koster penge. Men det er endnu dyrere og fuldstændigt idiotisk at fortsætte på den katastrofale kurs, vi har været på alt for længe. Reaktionære og konservative stemmer vil argumentere for, at det er for dyrt at gennemføre den revolution af landbruget, som vi i Frie Grønne foreslår. Det passer bare ikke. Rådet for Grøn Omstilling vurderer, at eksportmarkedet for plantemad er i voldsom vækst og ventes at nå 1.800 mia. kr. allerede i 2035 og giver mulighed for at skabe titusindvis af bæredygtige, danske arbejdspladser. Det er for dyrt at lade være.

Frie Grønnes forslag til konkrete politiske tiltag

Hvad skal der så til for at realisere Frie Grønnes landbrugsudspil? Virkemidlerne er en blanding af blandt andet økonomiske incitamenter, konkrete lovændringer og omprioriteringer. Løsningerne er inspireret af et væld af gode initiativer og erfaringer fra civilsamfundet, progressive virksomheder og fællesskaber fra ind- og udland.

1. Halvér den animalske produktion i 2030

Problemet er, at Danmark producerer 330 kilo kød pr. indbygger om året. Svinefabrikkerne producerer rundt regnet 33 mio. svin om året, der primært eksporteres til slagting i udlandet. Dertil kommer næsten 10 mio. svin om året, der aldrig bliver spist, fordi de dør som helt små i staldene. Det er resultatet af en skruppelløs jagt på flere og flere svin og produktionsoptimering, når det er allerværst. Læg dertil, at den næste globale pandemi meget vel kan komme fra overfyldte svinestalde.

Den animalske produktion udgør 90 % af landbrugets drivhusgasudledninger og 40 % af Danmarks samlede udledninger (2019-tal) afhængigt af, om man ser udledningerne over en henholdsvis 100 års eller 20 års periode. Det skyldes både arealanvendelse, import af foder og direkte udledninger fra metan etc. Derudover beslaglægger foderproduktionen størstedelen af det danske landbrugsareal samt et areal i udlandet – i Sydamerika på størrelse med Sjælland, Falster og Bornholm tilsammen til import af soja. I Sydamerika accelerer det afskovning og fordriver folk fra

deres hjem. I Danmark beslaglægger det jord, vi i stedet for kunne bruge på at dyrke føde til mennesker.

Vi skal mindst halvere den animalske produktion frem mod 2030. Vi skal reducere antallet af primært kvæg og svin, hvis landbruget skal reducere sin del af belastningen af vores samlede klimaregnskab. Det skal ske gennem et ”pig farming closure scheme”, som blandt andet kendes fra Holland, og ved at der ikke gives tilladelse til bygning af flere stalde eller udvidelse af stalde.

Vi skal have ændret dyreværnsloven. Vil vi forbyde dyr i små bure og fiksering skal kun undtagelsesvis være tilladt og i helt korte perioder. Heldigvis ser det ud som om, vi får hjælp fra et borgerforslag i EU.

Vi skal at alle dyr får adgang til det fri i store dele af året, gerne hele året, men med adgang til overdækning. Det kan være fra naturen, læskure eller evt. bygninger, så de kan få et tørt leje.

Læs mere herom i bilag 1.

2. Plantebaseret landbrug

Problemet er, at vi bruger 80 % af vores landbrugsareal på at dyrke foder til husdyr. Det er arealer, der i stedet vil kunne blive brugt både at dyrke mad til mennesker og udlægges til vild natur, der binder CO₂ og agerer hjemsted for truede arter.

Vi skal i stedet anvende højst 20 % af vores jord til dyrefoder. Udviklingen i den retning motiveres ved omlægning af EU tilskuddene, så tilskuddene hovedsagelig gives til plantebaseret fødevareproduktion frem for animalsk produktion, og ved servitutter i

Jordbrugsfondens betingelser for udleje, forpagtning og salg af jord.

Vi skal fremme produktionen af plantebaserede fødevarer ved bl.a. at lægge en CO₂e-afgift på klimabelastende produktion, ved at investere i forskning indenfor planteavl, nye afgrøder og flerårige afgrøder. Vi skal forske i udvikling af planteproteiner og plantebaseret fødevarer.

3. Gør landbruget 100 % økologisk

Problemet er, at konventionelle landbrugsmetoder anvender gift mod uønskede planter, insekter og andre levende organismer og bruger ligeledes store mængder gødning for at få marker med monokultur til at give maksimalt afkast. Det fører til forurening af grundvandet, skader folkesundheden, skader vand- og havmiljøet, og holder hånden under en stor og pengestærk industri og værdikæde, som er enormt fossiltung.

Vi skal omstille landbruget til at være 100 % økologisk i 2030. Der er en eksplosiv stigning i efterspørgslen på økologiske råvarer, og her

4. Demokratisér ejerskabet over jorden

Problemet er stordrift og finansspekulanter indtog i dansk landbrug. Landbrugene er blevet større og jorden er koncentreret i hænderne på få store virksomheder, der driver udviklingen i landbrugsdanmark, mens finansspekulanter kontrollerer, hvad jorden kan bruges til og presser priserne i vejret. Koncentrationen af jorden nærmest umuliggør et nødvendigt generationsskifte og mindsker samtidig vores muligheder for at omlægge landbrugslandet til at spille en aktiv rolle for at fremme biodiversiteten, miljøet og klimaets tilstand.

Med de sidste mange års strukturudvikling og liberalisering af landbrugslovene er antallet af bedrifter faldet drastisk. Siden 2018 er antallet

Vi skal fremme forbruget af plantebaserede fødevarer, der vil støtte op om den plantebaserede produktion. Det skal blandt andet ske ved at stille krav om at alle offentlige køkkener skal servere mindst 90-100 % vegetariske måltider og ved at fjerne moms fra klimavenlig, økologisk og dansk produceret plantekost.

Læs mere herom i bilag 2.

skal de offentlige køkkener være en strategisk medspiller som aftager til den øgede økologiske produktion. Alle offentlige køkkener skal være 90 - 100 % økologiske i 2030.

Vi skal forbyde brugen af pesticider og gødning på drikkevandsdannende områder, ca. 200.000 hektar, ultimo 2023, og fuldstændigt forbyde al konventionel sprøjteaktivitet og kunstgødning i 2030 på dansk jord.

Vi skal understøtte den økologiske udvikling.

Læs mere herom i bilag 3.

af heltidsbedrifter faldet fra 9.563 til 8.458 og deltidsbedrifter fra 16.464 til 9.351. Samtidig er de fleste landmænd forgældede op over begge ører, og i bund og grund ejes jorden i sidste ende af banker og realkreditselskaber.

Vi skal fremme kooperative og alternative ejerformer ved at sikre en stærkere og kvalificeret erhvervsrådgivning til demokratiske ejerformer og sætte krav til banker, realkreditinstitutter og kommuner om, at de har en bunden opgave om at yde økonomisk og juridisk støtte til fællesskabsfunderede og alternative ejerformer.

Fondens virke skal være oprettet som en statslig jordbrugsfond med rådighed over 13,25 mia. kr. om året i 10 år, der har købsret til landbrugsjord, der kan udlejes, forpagtes eller sælges til økologiske landbrugere. Målgruppen er primært unge landbrugere, der etablerer sig for første gang. Fondens jord tinglyses, så forvaltningen af jorden fremover skal fremme biodiversiteten, humuslaget og binde kulstof. Derfor kan jorden også forpagtes og sælges ud til skovrejsning, drikkevandsbeskyttelse, kommunale naturbørnehaver og meget andet. Fondens formål er i samarbejde med andre fonde og lokale aktører at bidrage til kulstoflagring,

fremme af biodiversitet, beskyttelse af drikkevand, skabe liv på landet og styrke lokale fællesskaber.

Vi skal igen have flere mindre landbrug. Vi vil ikke tvangsekspropriere, men vi kunne forbyde overtagelse af mere jord, når en landmand i forvejen ejer eller forpagter 400 hektar, som tidligere har været grænsen. En grænse som Jordbrugsfonden også skal overholde. Desuden vil vi genindføre bopælspligten, og derved begrænse udenlandske opkøb.

Læs mere herom i bilag 4.

5. Landbrugsuddannelsen skal reformeres

Problemet er, at vi uddanner landbrugere, der ikke er rustet godt nok til at være medskabende for et regenerativt og økologisk landbrug og som ikke formår at imødekomme den unge generation, der tørster efter muligheder for at etablere sig som regenerativ landbruger. På landbrugsskolerne dominerer de industrielle og højintensive landbrugspraksisser. Økologi og regenerativt landbrug for lidt eller ingenting. Nye driftsformer som f.eks. skovlandbrug og plovfri dyrkning fylder endnu mindre.

Landbrugsuddannelsen er meget specialiserede og uddanner unge visionære og driftige mennesker til at fortsætte i de gamle landmænds udtrådte træsko i stedet for at uddanne dem til at skabe den fremtid, vi gerne vil se, og som vi ved er nødvendig.

Vi skal reformere landbrugsuddannelserne i hele Danmark, så vi ved, at vi uddanner unge landbrugere, der er klar til at varetage et landbrug i samspil med natur og miljø og ikke

på bekostning af den. Det samme gælder for gartneriuddannelserne.

Det kræver først og fremmest, at vi ændrer bekendtgørelsen for hvad landbrugselever skal lære. Udover undervisning i plantedrift, regenerative og skånsomme landbrugspraksisser, skal alle fremtidens landbrugere også undervises i alternative ejer- og organisationsformer, afsætningskanaler og hvordan lokale landbrug kan spille en vigtig rolle i demokratiske fællesskaber og være medskabende for solidariske samfund.

Vi skal give konsulenterne på landbrugscentre gode mulighed for kurser og efteruddannelse i økologisk drift, regenerativt landbrug og nye dyrkningsformer, og drift i småskalalandbrug, så landbrugerne kan få en kvalificeret og fremtidsrettet vejledning

Læs mere herom i bilag 5.

6. Omlægning af den fælleseuropæiske landbrugsstøtte

Problemet er, at den fælles europæiske landbrugspolitik og den blinde hektarstøtte holder hånden under et ikke bæredygtigt landbrug og subsidierer landbrugere med landbrugsjord baseret på størrelse af areal og ikke på, hvad arealet anvendes til. Det forsinker den grønne omstilling og forhindrer økonomiske incitamenter til at lægge om hos den enkelte landbruger.

Det højtintensive og sprøjtegiftsbaserede landbrug er det absolut mest subsidierede erhverv i Danmark, med skattekrone gennem både EU og staten, og samtidig stiller vi næsten ingen krav til, hvad det skal levere. Det betyder, at vi betaler en masse støtte til en industri, der direkte modarbejder et sundt miljø og klima og arbejdsforhold.

Vi skal omlægge landbrugsstøtten, så den gives på baggrund af de fælles goder, arealanvendelsen og produktionen bidrager til. Det betyder at vi skal opstille et nyt

7. Danmark i verden

Problemet er, at Danmark med sin handelspolitik og udviklingspolitik er med til at underminere lokale markeder og en bæredygtig fødevarerproduktion rundt om i verden.

Vi importerer for mange landbrugsprodukter, som i den internationale handel medfører afskovning i Amazonas for at gøre plads til sojafoder til danske svin. Det globale madspild er på ca. 30 % fra mark til bord, og vi beror på intensiv monokultur og specialisering, som tvinger vores marker i knæ og gør os sårbare over for forandringer i den globale fødevarerekæde. Det gør også, at kun højindustrielle store gårde eksporterer til udlandet via store virksomheder, der distribuerer og dermed har en enorm kontrol over, hvilke produkter der produceres og forbruges imens mindre småskalalandbrug og mangfoldige landbrug ikke kan følge med.

regnestykke, hvor støtte gives på baggrund af hvor meget landbrugeren bidrager til et positivt vandmiljø, genoprettelse af biodiversiteten, beskyttelse af drikkevand, reducere af klimaaftryk og sociale goder. Vi skal bruge vores økonomiske virkemidler og incitamenter som driver for en ambitiøs omlægning af vores landbrug til glæde for naturen på naturens præmisser.

Vi skal omlægge landbrugsstøtten så den gradvist flyttes over til støtte af planteavl og regenerative driftsformer.

Vi skal omlægge landbrugsstøtten så støtten er størst til f.eks. de første 30 hektar en landmand ejer.

Vi skal omlægge landbrugsstøtten så den favoriserer natur og stiller krav om at 10 % af arealerne er målrettet natur og biodiversitet.

Læs mere herom i bilag 6.

Vi skal droppe frihandelsaftaler, som fører til afskovning, øger handlen og forbruget af klimatunge varer, og som eksporterer Danmarks CO₂-udledninger til andre landes klimaregnskaber. Herunder stoppe importen af sojafoder.

Vi skal i vores udviklingspolitiske arbejde støtte op om bønder og etablering af lokale markeder, og vi skal støtte agroøkologiske initiativer. Det bidrager nemlig til en madproduktion, der er mere resilient over for klimaforandringerne, giver bedre biodiversitet og øger beskæftigelsen. I vores udviklingsarbejde skal vi understøtte ligestillingen mellem kønnene.

Vi skal i stedet opbygge et landbrug, som er integreret i det lokale samfund og som i meget højere grad producerer til det lokale marked og producerer klima- og miljøvenligt og på både social og økonomisk bæredygtig vis. Derfor skal

madsuverenitet være et guidende princip, der underligger al vores landbrugspolitik. Det betyder, at vi skal have flere fødevarerfællesskaber, og at vi skal få mulighed for at spise mere lokalt og sæsonbaseret.

Vi skal aktivt arbejde for at fremme FN's Deklaration om Bønder og Landarbejderes

Rettigheder, UNDROP, en erklæring gældende for bønder og andre menneskers rettigheder som arbejder i landdistrikter, vedtaget af De Forenede Nationer i 2018.

Læs mere herom i bilag 7.

8. Marker skal blive natur – ændret arealanvendelse

Problemet er, at vi dyrker og dræner lavbundsjord og mini-vådområder. Områder, der – hvis de blev vådlagt – kunne binde en masse CO₂, men som nu frigives i stedet. Problemet er også, at siden midten af 1900-tallet er mange træer, læbælter og andre biotoper forsvundet fra landskabet for at gøre plads til mere intensivt opdyrket areal og pløjning. Humuslaget svinder ind og jorden bliver gold. Men ikke nok med det, så foranlediger den konventionelle drift en stor udledning af kvælstof og fosfor til grundvand, vandløb til stor skade for fisk og vandmiljø.

Vi skal have gjort mindst 1/3 af Danmarks areal målrettet natur, og her skal landbrugsarealet i væsentlig grad bidrage. Vi vil stille krav om at 10 % af landbrugsjorden friholdes til natur eller har natur som første prioritet.

Vi skal udtage mindst 170.000 hektar lavbundsjord og mini-vådområder af omdrift

og lukke drænene. Det svarer til ca. 6 % af Danmarks landbrugsareal. Det skal ske ved at ændre arealanvendelseskravene for jorderne og skal forvaltes gennem compensation eller frikøb ved en statslig fond med netop det formål. Udtagning af lavbundsjord er et af de mest effektive virkemidler ift. at reducere drivhusgas- og kvælstofudledningerne, og det har minimale samfundsøkonomiske konsekvenser.

Vi skal ved udtagning af lavbunds jord arbejde med jordfordeling og frigørelse af jord til biodiversitet. Det vil være hensigtsmæssigt at gøre brug af de gode erfaringer fra multifunktionel jordfordeling, som inddrager borgerne og har et helhedsorienteret perspektiv.

Læs mere herom i bilag 8.

9. Omprioritering af midler og CO₂e-afgift

Problemet er, at nationale støtteordninger holder hånden under forskning og udvikling inden for kødproduktionen og sprøjtebaserede fødevarer og dermed er en medspiller for de kriser, vi står i lige nu. Samtidig går forskning og udviklingsinitiativer inden for den plantebaserede, klimavenlige og økologiske produktion og afsætningsfremme glip af økonomisk støtte og dermed udviklingspotentiale. Hver en krone, der er

brugt på landbruget fra i går er en krone mindre brugt på fremtidens bæredygtige madproduktion og et sundere samfund.

Vi skal have en høj og ambitiøs CO₂e-afgift på 1.500 kr/t CO₂e, som Klimarådet anbefaler, som selvfølgelig også skal gælde for landbruget. Alle landbrug skal lave et klimaregnskab med handleplan for en 70 % CO₂e reduktion i 2030.

Vi skal omprioritere forsknings- og udviklingsmidler, så de gives til plantebaseret menneskeføde og regenerative landbrugsmetoder. Det betyder også, at vi blandt andet skal ændre målsætningerne i promille- og produktionsafgiftsfonde, så de bidrager til en grøn omstilling af landbruget.

Vi skal gøre det lettere for små landbrugere at søge ind på udviklingsmidler, ansøgningsskemaerne skal forenkles og bestyrelsen som fordeler midlerne skal sammensættes bredere og repræsentere regenerativt landbrug og små landbrugere bedre.

Vi skal prioritere midler til forsøgslandbrug, som fremmer biodiversitet og regenerativ

dyrkning uden udledning af næringsstoffer, biodiversitet. Dette kan også ske på lavbundslande.

Vi skal reducere landbrugets klimapåvirkning og vi skal ændre driften af markerne, så de bliver kulstoflagrende, får en positiv lagring (LULUCF). Skovrejsning er en oplagt mulighed, men også vedvarende græs er meget kulstofoptagende og en god erstatning for import af soja. Plovfri dyrkning og flerårige afgrøder, tilførsel af halm og planterester bidrager til kulstofoptagning og opbygning af humuslaget.

Læs mere herom i bilag 9.

Opsummeret overblik

Økonomi

- EU's landbrugsstøtte
- Jordbrugsfonden (statslige milliarder og pengeinstitutters investeringer)
- CO₂e-afgift
- Øvrige udgifter til sundhed, miljø og klima, som annulleres/reduceres

Lovgivning

- Forbud mod pesticider og sprøjtning i drikkevandsindvindingsområder i 2022 og i hele landet i 2030?
- Forbud mod import af soja og kunstgødning
- Gradvis **halvering** af den animalske produktion, dyrekvoter
- Udtagning af lavbundslande
- Ingen sprøjtning eller gødning i drikkevandsdannende områder
- Dyrvelfærdsloven skal ændres
- Uddannelse
- Opkøb og mere jord og bopælspligt

Bilag 1:

Halvér den animalske produktion

Danmark producerer 330 kilo kød pr. indbygger om året. Svinefabrikkerne producerer rundt regnet 33 mio. svin om året, der primært eksporteres til slagtning i udlandet¹. Dertil kommer næsten 10 mio. svin om året, der dør som helt små i stalden. Det er resultatet af en skruppelløs jagt på flere og flere svin og ”optimering”, når det er allerværst.

Det er normal praksis at lande opgør deres klimaregnskaber over effekterne på en periode på 100 år, men det er mere relevant at se regnskabet over en 20 årig periode, da metan er 84 gange så potent og klimaskadeligt over en 20 års periode sammenlignet med CO₂. da metan kun opholder sig i atmosfæren i 9 år. Set over en periode over 20 år står landbruget for 46,4 % af Danmarks samlede drivhusgasudslip og landbrugets husdyrproduktion i sig selv står for 43,7 % af Danmarks samlede CO₂e-udledning². Det svarer til 31,6 mio. tons CO₂e.

¹ Udvikling i den kvartalsvise produktion af svin: <https://lf.dk/tal-og-analyser/statistik/svin>

² https://www.greenpeace.org/static/planet4-denmark-stateless/2021/04/4da8a2f0-greenpeace_40_procent_set-over-20_aar..pdf

FRIE GRØNNE

INDEPENDENT GREENS

Den animalske produktion udgør næsten hele drivhusgasudledningen, nemlig knap 90 %³. Det svarer til 40,5 % af Danmarks samlede udledning i 2018⁴. Heri er både arealanvendelse, import af foder og direkte udledninger fra metan etc. medregnet.

De næste par år er afgørende for, om vi kan nå at bremse klimaforandringerne inden det er for sent. Derfor er vi nødt til at reducere omfanget af den animalske produktion markant.

Den animalske produktion beslaglægger en alt for stor del af vores samlede landbrugsareal – ca. 80 %, som anvendes til at dyrke foder frem for mad til mennesker⁵.

Dertil kommer at vores import af soja til foder til danske svin rydder regnskab i Sydamerika af et område på størrelse med Falster, Bornholm og Sjælland til sammen⁶, hvor lokalbefolkninger fordrives fra deres hjem og biodiversitets- og klimakrisen accelerer. Vi importerer årligt 1,7 mio. ton sojaskrå – heraf over 1,4 mio. ton fra Sydamerika, som bidrager til et udslip på 6,2 mio. tons CO₂e. Denne klimabelastende import vil helt kunne udfases i takt med at landbrugsarealets størrelse - og dermed antallet af landbrugsdyr - markant reduceres⁷.

Samtidig står den animalske produktion samt gødningen derfra, også for en stor del af kvælstofudvaskningen, der både forurener vores drikkevand, åer, fjorde og kystvande og forårsager iltsvind og forsuring.

Det er en myte, at den animalske produktion i dansk landbrug er ekstra klima- og miljøvenligt. Ifølge en rapport fra World Resource Institute (2020) understreges det, at "*Our general finding is that Danish dairy operations are in the lowest emissions tier, but their emissions also are so close to several other countries that they should be viewed as equal given uncertainties.*" og at en stor forklaring på hvorfor Danmark relativt set har en smule lavere klimabelastning ved produktionen i høj grad skyldes vores tempererede og kølige klima set i sammenligning med andre lande.⁸ Vores animalske produktion er derfor hverken en mirakelløsning eller nogen god ide.

Vi skal minimum halvere den animalske produktion inden 2030. Der skal hurtigst muligt igangsættes en markant og gradvis reduktion af antallet af primært kvæg og svin, hvis landbruget skal reducere sin del af belastningen af vores samlede regnskab.

Holland har et kvotesystem kaldet *pig farming closure scheme*⁹, der skal reducere antallet af svin. Det skal vi også gøre i Danmark. Erfaringerne fra Holland viser, at det sagtens kan lade sig gøre, hvis der blot er politisk vilje.

Vi skal opkøbe ejendomme, som ikke kan sælges og stille krav til graden af plantebaseret drift. Se bilag om Plantebaseret produktion.

Vi skal omdirigere EU støtten så den favoriserer plantebaseret drift. Se bilag om EU støtte.

³ Klimarådet 2016: "Dansk Landbrugs drivhusgasudledning og produktion"

⁴ https://www.greenpeace.org/static/planet4-denmark-stateless/2021/04/4da8a2f0-greenpeace_40_percent_set-over-20_aar..pdf

⁵ <https://www.dn.dk/om-os/publikationer/sadan-ligger-landet/>

⁶ <https://www.information.dk/indland/2018/10/ny-rapport-skov-ryddet-skaffe-foder-danske-svin>

⁷ <https://rgo.dk/wp-content/uploads/fra-foder-til-foede.pdf>

⁸ [Comparing the Life Cycle Greenhouse Gas Emissions of Dairy and Pork Systems Across Countries Using Land-Use Carbon Opportunity Costs | World Resources Institute \(wri.org\)](https://www.wri.org/publications/2020/01/comparing-the-life-cycle-greenhouse-gas-emissions-of-dairy-and-pork-systems-across-countries-using-land-use-carbon-opportunity-costs)

⁹ https://www.greenpeace.org/static/planet4-denmark-stateless/2021/01/c63f8469-20210126_notat_holland-reducerer-antal-landbrugsdyr-opdateret.pdf

Bilag 2:

Plantebaseret landbrug

Problemet er at vi bruger 80 % af vores landbrugsareal på at dyrke foder til husdyr. Det er arealer, der i stedet kan blive brugt til både at dyrke mad til mennesker, til skovrejsning og frigøre arealer til natur. Husdyrproduktionens klima-, miljø- og sundhedsaftryk er meget større end det plantebaserede, og samtidig anvender produktionen et meget større areal relativt til afkastet sammenlignet med en plantebaseret fødevarerproduktion.

Dyrkning af plantebaserede fødevarer til mennesker kræver meget mindre plads, og vi vil derfor få frigivet flere hundredetusinde hektar, der skal udlægges til skovrejsning, vådlægning og vild natur.¹⁰ Det er bonus for biodiversitet, drivhusgasudslip, miljøforurening, forsuring, kvælstofudledning, folkesundheden, dyrevelfærd og meget mere. Det vil øge antallet af fisk i vores vande.¹¹

Der findes rigtig meget god inspiration at hente i blandt andet rapporten "Fra Foder til Føde"¹², der er udarbejdet af en række civilsamfundsorganisationer, og som indeholder konkrete politiske forslag og krav om en national handleplan for at fremme plantebaserede fødevarer.

Vi skal med lovgivning og målretning af økonomiske virkemidler fremme produktionen og forbruget af plantebaserede fødevarer.

Vi skal i stedet anvende minimum 70 % af landbrugsarealerne til produktion af fødevarer og 10 % af landbrugsarealerne til natur der friholdes fra dyrkning.

Vi skal fremme produktionen af plantebaserede fødevarer ved bl.a. at lægge en ambitiøs CO₂e-afgift på klimabelastende produktion, ved at investere i forskning og udvikling af planteproteiner, og ved i højere grad at målrette den fælleseuropæiske landbrugsstøtte mod planteproduktion frem for en opretholdelse af den animalske produktion.

Vi skal fremme forbruget af plantebaserede fødevarer, der vil støtte op om den plantebaserede produktion. Det skal blandt andet ske ved at stille krav om, at alle offentlige køkkener skal servere mindst 80 % vegetariske måltider og ved at fjerne moms fra klimavenlig, økologisk og dansk produceret plantekost.

Vi skal mindske vores import af grønne fødevarer. Vi skal nye dyrke afgrøder, som erstatter importen af specielt bælgfrugter som f.eks. linser, kikærter og bønner. Afgrøder som ofte er klima- og miljøbelastende i produktionen i lande, hvorfra vi importerer. Vi skal i langt højere grad blive selvforsynende og endda omdirigere vores eksport af animalske produkter til vegetabiliske produkter.¹³

Vi skal dyrke alt vores dyrefoder i Danmark og udnytte flerårig græssers potentiale i langt højere grad end vi gør i dag.

¹⁰ <https://rgo.dk/wp-content/uploads/fra-foder-til-foede.pdf>

¹¹ <https://rgo.dk/wp-content/uploads/fra-foder-til-foede.pdf>

¹² [fra-foder-til-foede.pdf \(rgo.dk\)](https://rgo.dk/wp-content/uploads/fra-foder-til-foede.pdf)

¹³ <https://rgo.dk/et-plantebaseret-dansk-landbrug-er-miljoemaessigt-tiltraengt-og-har-gode-muligheder-for-at-blive-til-virkelighed/>

Bilag 3:

Gør landbruget 100 % økologi

Problemet er at konventionelle landbrugsmetoder anvender store mængder gift og gødning for at undgå lugning og for at få et større udbytte. Det fører til forurening af grundvandet, skader folkesundheden, øger kvælstofudledning, skader vandmiljøet, biodiversiteten, og holder hånden under en stor og pengestærk industri og værdikæde, som er enormt fossiltung.¹⁴

Sprøjtegift- og pesticidindustrien har revolutioneret landbruget i omlægningen til en industriel, storskala og giftbaseret madproduktion. Oprindeligt producerede mange af de virksomheder, der i dag lever af at sælge sprøjtegifte og kemiske inputs i dag, kemiske våben under 1. verdenskrig. I dag fortsætter virksomhederne med at tjene penge på deres ødelæggende teknologi – nu blot i fødevarereproduktionen.

Vi skal omstille landbruget til at være 100 % økologisk i 2030. Der er en eksplosiv stigning i efterspørgslen på økologiske råvarer både i Danmark og på verdensplan, men lige nu importerer Danmark flere økologiske fødevarer end vi eksporterer¹⁵. Den hjemlige produktion skal stige, og her skal de offentlige køkkener være en strategisk medspiller som aftager til den øgede økologiske produktion. Alle offentlige køkkener skal derfor være 90-100 % økologiske i 2030.

Mange påstår at vi ikke kan producere mad nok på verdensplan ved økologisk produktion, men det er ikke korrekt.¹⁶ Det kræver dog, at vi omlægger landbruget radikalt, og hovedsageligt prioriterer plantebaserede fødevarer.

Vi skal forbyde brugen af pesticider og kunstgødning på drikkevandsindvindingsområder, dvs. ca. 200.000 hektar, i ultimo 2023, og forbyde al konventionel sprøjteaktivitet i 2030 på dansk jord¹⁷ og stoppe for al import og produktion af kunstgødning.

Vi skal støtte en udvikling af det økologiske jordbrug til i endnu højere grad at bidrage med løsninger på klima- og biodiversitetskriserne og genopbygger humuslaget.

Bilag 4:

Demokratisering af ejerskabet over jorden

Problemet er med arealanvendelsen af jorden er mangfoldigt.

For at beskytte vores drikkevand og reducere kvælstofudledningen og lagre kulstof, er vi nødt til at stoppe med at dyrke intensivt på lavbundslande og drikkevandsindvindingsområder.

Derudover står vi også over for et generationsskifte. Gennemsnitsalderen for landbrugere er steget betragteligt efter finanskrisen, og er nu ca. 55 år, hvilket betyder, at mange landbrugere har nået pensionsalderen. Vækstfonden anslår, at der er brug for 3000 ejer- eller generationsskifter de næste

¹⁴ <https://www.ft.dk/samling/20091/almdel/flf/bilag/27/748719.pdf>
<https://corporatetwatch.org/yara-the-fertiliser-giant-causing-climate-catastrophe/>

¹⁵ <https://lf.dk/viden-om/oekologi/markedet.aspx>

¹⁶ <https://scienmag.com/organic-farming-could-feed-europe-by-2050/>

¹⁷ <https://faktalink.dk/godning-sprojtegift>

FRIE GRØNNE

INDEPENDENT GREENS

fem år¹⁸. Skiftet umuliggøres af den dårlige økonomiske situation, bedrifterne generelt set er i og de store investeringer i jord, unge landbrugere skal foretage for at etablere sig.

Med de seneste årtiers strukturudvikling og liberalisering af landbrugslovene er dansk landbrugsjord koncentreret i hænderne på stadig færre aktører. Det svækker mulighederne for den nødvendige radikale og grønne omstilling af landbruget. Det gør det næsten umuligt for unge landbrugere uden enorme kapitalindskud at etablere sig. Det gør det sværere for småskalalandbrugere, der også vil have tid til andet i sit liv end bare at arbejde på sin gård, at etablere sig.

Samlet ejer udenlandske virksomheder og udenlandske statsborgere 66.500 ha dansk landbrugsjord. Det svarer til 2,5 procent af det samlede danske landbrugsareal på ca. 2,6 mio. hektar¹⁹. Gennemsnitsstørrelsen på et dansk landbrug ligger på omkring 200 hektar²⁰. Størrelsen på bedrifterne er vokset enormt sideløbende med at jorden er blevet koncentreret på færre og færre hænder.

I 2017 var antallet af heltidsbedrifter næsten halveret på en periode over 10 år, så der på daværende tidspunkt var 9.789 heltidsbedrifter i Danmark, mens antallet af deltidsbedrifter var 18.389 og udgjorde 65 % af det samlede antal. Samtidig er ét landbrug om dagen de sidste par år blevet nedlagt typisk grundet konkurs eller fordi landbrugeren er gået på pension. Det skyldes i høj grad de seneste års strukturudvikling og liberalisering af landbrugslovene. I 2022 vil der samlet set være 10.000 færre landbrug end i 2017, heraf en tredjedel færre heltidslandbrug²¹.

Vi skal have livet tilbage på landet. Vi skal have jorden fordelt på flere hænder, så den ikke monopoliseres og priserne presses i vejret, fordi ejerne er ude på at tjene penge på at investere i jord. Vi skal gøre det muligt for landbrugere, der ikke ligger inde med mange millioner, at slå sig ned og overtage en gård og forvalte jorden på bæredygtig vis.

Vi skal oprette en statslig jordbrugsfond med ca. 150 mia. kr. til rådighed over 10 år til at opkøbe de bedrifter, der skal foretage ejer- eller generationsskifte eller som ellers vil forfalde i vores landskab eller blive opkøbt af jordspekulanter. En jordbrugsfond skal også bruges til at opkøbe kulstofrige lavbundsjord, vådlægge dem og dermed spille en styrende rolle ift. landbrugets reduktion af drivhusgasser og kvælstof. Fonden foretager også tinglysning og jordfordeling med formålet om at beskytte drikkevandsindvindingsområder.

Der er allerede mange gode civilsamfundsinitiativer og ikke-statslige fonde, drevet af ildsjæle, som høster gode erfaringer. Det gælder bl.a. Andelsgaarde²², Den Økologiske Jordbrugsfond²³ og Jordbrugsfonden SamsØkologisk²⁴. Nødvendighedens omfang er dog så stort, at det er en bred samfundsopgave at redde og udvikle vores landbrug, at staten er nødt til at spille en aktiv rolle i forhold til at stille kapital og sikkerhed til rådighed for at opkøbe jord for at sælge og forpagte ud til jordbrugere på betingelse af, at de i deres virke beviseligt forbedrer den jord, de dyrker. Fonden skal finansieres af ca. 10 % statslige midler, ca. 70 % realkreditlån, 20 % fondsindskud og forvaltes af en

¹⁸ https://fvm.dk/fileadmin/user_upload/FVM.dk/Dokumenter/Landbrug/Tekniske_gennemgange_-_Landb.forh._2021/OEkonomi/Slideshow_72_Vaekstfonden_generationsskifte_og_fremtidens_landbrug.pdf

¹⁹ [Ny opgørelse: Så mange hektar har udlandet købt af dansk landbrug | LandbrugsAvisen](#)

²⁰ <https://landbrugsavisen.dk/milep%C3%A6l-passeret-nu-dyrker-landmanden-over-200-hektar>

²¹ <https://www.dn.dk/om-os/publikationer/sadan-ligger-landet/>

²² <https://www.andelsgaarde.dk/>

²³ https://jordbrugsfond.dk/wp-content/uploads/2019/05/prospekt_juni_2019.pdf

²⁴ <https://www.samsoekologisk.dk/>

politisk uafhængig bestyrelse. Både græsrodsorganisationer og en professionel arbejdsgruppe under den sidste Nyrup-regering har lavet et stort forarbejde, vi skal bygge videre på²⁵.

Vi skal fremme kooperative og fællesskabsorienterede ejer- og afsætningsformer, der aktivt styrker den fjerde samfundsarena²⁶. Det skal øge beskæftigelsen i landbruget, støtte op om multikulturelt jordbrug og lokale markeder. Der er enormt meget inspiration at hente fra den gamle andelsbevægelse, nye kooperative fællesskaber og diverse kunde-bonde-modeller. Der skal være en styrket erhvervsrådgivning til demokratiske ejerformer og der skal sættes krav til banker, realkreditinstitutter og kommuner om at de har en bunden opgave om at yde økonomisk og juridisk støtte til fællesskabsfunderede og alternative ejerformer. Der findes gode erfaringer med offentligt støttede fællesejede og lokale madsystemer fra lande som bl.a. Belgien²⁷.

Vi skal genindføre bopælspligten, som blev ophævet med liberaliseringen af landbrugslovene gennem de sidste tyve år. På den måde kan vi bremse udenlandske investorerers opkøb af og spekulation i dansk landbrugsjord, bedre kontrollere jordprisernes fluktuation og give førsteret til landbrugere, der bidrager til både social, kulturel og økonomisk værdiskabelse i lokalområdet.

Vi skal igen sætte grænser for, hvor meget jord en enkelt landbruger må eje. Inden liberaliseringen af landbrugslovene i 00'erne lå loftet på 400. ha²⁸, hvilket er et fornuftigt niveau. På den måde får vi modarbejdet strukturudviklingen og sørger for at jorden kontrolleres af flere ikke kun et par få landbrugsgiganter. På den måde får vi et mere mangfoldigt, tilgængeligt og omstillingsparat landbrugsareal.

Vi skal sikre, at vores jord anvendes på bæredygtige måder og deles ud på flere hænder, så vi har et bæredygtigt landbrug i fremtiden. Arealer skal også kunne anvendes multifunktionelt, fordi vi har en holistisk tilgang til landbrugets nuværende rolle i de kriser, vi står i.

Jordbrugerfonden indgår i en samlet statslig fondskonstruktion, og integrerer Drikkevandsfonden og Fonden til Udtagning af Lavbundslande.

En statslig jordbrugsfond skal bidrage til at:

1. Facilitere et generationsskifte
2. Modarbejde de seneste årtiers strukturudvikling og koncentration af jorden
3. Fremme økologisk og regenerativt jordbrug
4. Bidrage til at fremme biodiversiteten, klima og miljø
5. Fremme kooperative og alternative ejerformer

²⁵ <https://www.borgerforslag.dk/se-og-stoet-forslag/?id=FT-03538> og "Etablering af en Jordbrugerfond.

Rapport fra arbejdsgruppen vedrørende etablering af en Jordbrugerfond" (2001) af Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

²⁶ <https://friegronne.dk/wp-content/uploads/2020/09/Frie-Groenne-Et-groent-demokratisk-og-postkapitalistisk-Danmark.pdf>

²⁷ <https://www.catl.be/qui-sommes-nous/?fbclid=IwAR2kDhTue-rCBy9dwHmSXmWEST9jK2i9FOqXoQocBuDFFrYCEnsYL-7dA2Q> og <https://tellier.wallonie.be/home/presse--actualites/publications/46-projets-pour-soutenir-la-relocalisation-de-l'alimentation-en-wallonie.html?fbclid=IwAR2blmPGWpdXnYus5krTwV2wUNScJ-OP8EGjP2gEQYr49bkd6uyAzJPnDYs>

¹¹ <https://www.ft.dk/samling/20191/almdel/mof/spm/684/svar/1654669/2183829/index.htm>

Konstruktionen af en jordbrugsfond bør lade sig inspirere af borgerforslaget ”Læg Landbruget om”²⁹, Den Økologiske Jordbrugsfond, Andelsgaarde, rapport om etablering af en jordbrugerfond fra 2001³⁰. Det er afgørende, at fonden inddrager civilsamfundet, forskere og relevante repræsentanter for økologisk, småskala og regenerativt jordbrug i beslutningsprocesser og i den konkrete udformning af fondens virke.

Fondens arbejde:

Fonden skal arbejde for at ændre sammensætningen, ejerskabet og dyrkningsmetoderne af den jord, der lige nu dyrkes konventionelt. Fonden har forkøbsret til eksisterende landbrugsjord og skal kunne kompensere og opkøbe med formålet om at facilitere et generationsskifte, udstykke til mindre lodder, facilitere jordfordeling, sikre drikkevandsbeskyttelse, kulstoflagring, øge biodiversiteten og fremme de økologiske og regenerative jordbrug, der arbejder med naturen og ikke imod den.

Fonden anvender sine økonomiske midler på to måder: compensation og frikøb. Fonden arbejder med strategisk multifunktionel jordfordeling og cirkulær økonomi i tæt samarbejde med andre fonde, lokalsamfund, civilsamfund og lokale foreningsliv inden for dens formålsparagraf.

Fonden kan forpagte, sælge og udleje den erhvervede jord til landbrugere og andre relevante aktører som evt. kommuner, socioøkonomiske virksomheder og kooperativer. Omdrejningspunktet for fondens virke er derfor multifunktionelt, da der både skal udlægges jord til natur, kultur, til bæredygtigt landbrug og skovrejsning.

Fonden kan støtte projekter med multifunktionel jordfordeling, som vi allerede nu har gjort gode erfaringer med rundt i landet. Projekter hvor landbrugsdrift ses i sammenhæng med f.eks. rent vandmiljø, rent drikkevand, drivhusgasreduktion, Natura 2000 og bilag IV-arter, klimatilpasning, skovrejsning, biodiversitet og natur, økologisk landbrug, friluftsliv, landdistriktsudvikling og jordfordeling. Allerede nu kan der søges støtte til projekter i Landbrugsstyrelsen, men metoden bør bredes langt mere ud, idet den er holistisk og involvere både bønder og borgere i et større afgrænset område.³¹

Jorden, som fonden erhverver sig, tinglyses – dvs. at der lovmæssigt sættes restriktioner for, hvad jorden kan bruges til fremover.

Ved udleje, forpagtning eller salg sættes der bl.a. følgende betingelser:

1. Regenerativt landbrug – der stilles krav om at jorden forbedres i forvaltningen af den og at humuslaget opbygges.
2. Økologisk produktion, beskyttelse af biodiversitet, drikkevand og minimal kvælstofudledning
3. Max 20 % af jorden må bruges til dyrefoder
4. Mindst 10 % af jorden er målrettet vild natur

²⁹ <https://www.borgerforslag.dk/se-og-stoet-forslag/?Id=FT-03538>

³⁰ ”Etablering af en Jordbrugerfond. Rapport fra arbejdsgruppen vedrørende etablering af en Jordbrugerfond” (2001) af Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

³¹ [Multifunktionel jordfordeling - Landbrugsstyrelsen \(lbst.dk\)](#)

5. Jorden må ikke sammenlægges med anden jord, hvis det samlede jordareal overstiger 200 hektar
6. Livsarvinger skal have førsteret til at forny en forpagtnings- eller lejeaftale
7. Jorden kan sælges, men betingelserne for arealanvendelsen gælder for evigt og er fastsat ved lov i kraft af tinglysningsdeklarationer.

Fondens konstruktion:

Erhvervsdrivende fond, der er oprettet ved lov³². Fonden skal i videst muligt omfang inddrage relevante civilsamfundsaktører både i dens samarbejde med eksterne og i bestyrelsens interne virke.

Bestyrelsen skal være en uafhængig forvaltningsenhed, som i Klimaskovfonden, og sammensættes af forpagtere, relevante civilsamfundsaktører som Frie Bønder Levende Land, Danmarks Naturfredningsforening, Økologisk Landsforening, Permakultur Danmark, og repræsentant for multifunktionel jordfordeling og andre.

Finansiering over en 10 års periode:

Modeller for fonde	Hektar	Fonde 20 % = mia. kr.	Realkreditlån 70 % = mia. kr	Statslig omkostning, procestab 10% + statsgaranti på 50% af realkreditlån	Samlet cirka pris mia. kr
Udtagning af lavbundsjarde	170.000 ha (ca 6%*) til gennemsnitspris på 133.000 kr.			22,61 over 10 år	22,61
Kompensation for ikke dyrkning af lavbundsjarde eller ændret dyrkning af andre jorde	50.000 ha til gennemsnitspris på 75.000 kr.			3,75 over 10 år	3,75

³² 2001-rapport om etablering af en jordbrugerfond

Omlægning af drikkevandsjorde ³³	200.000 ha (6-7 %)	6,16	21,56	3,08 over 10 år	30,8
Opkøb af øvrige jorde	600.000 ha	18,48	64,68	9,24 over 10 år	92,4
Sammenlagt	1.020.000.000 ha	24,64	86,24	38,68 over 10 år	149,56

* Procent af det samlede landbrugsareal

Gennemsnitspris for udtagning af lavbundslande	: 170.000 kr./ha.
Pris for dansk landbrugsjord	: 75.000 – 175.000 kr./ha.
Gennemsnitspris	: 154.000 kr./ha.
Kompensation for at ændre dyrkning eller udtagning af drift	: 75.000 kr./ha.

En væsentlig tilføjelse til finansieringen af Jordbrugsfonden er, at vi ifølge Fødevareministeriet vil opnå en besparelse på 7 mia. kr. om året ved i højere grad at følge kostrådene, og ammoniakudledninger koster ifølge Miljø- og Fødevareministeriet Danmark 4 mia. kr. om året i sundhedsomkostninger.³⁴

Lavbunds- og drikkevandsindvindingsområder:

Udgangspunktet er at fonden skal kunne kompensere eller opkøbe ca. 13 % af landbrugsarealet over 10 år. Det er ca. 370.000 hektar, som dækker lavbundslande og drikkevandsindvindingsområder. Det vil koste omkring 57,16 mia. kr. Jordejerne som får kompensation får tinglyst deres jord således at de skal opfylde samme betingelser som ovenfor beskrevet, når man lejer, forpagter eller køber af Jordbrugsfonden.

Fonden vil således kunne råde over 43,85 mia. kr. over ti år. Det vil ske gennem 10 % statslig egenkapital, 20 % finansiering af fonde og 70 % finansiering af kreditforeninger, hvor der er 50 % statsgaranti for kreditforeningerne investeringer. Indtægter kan bruges til yderligere opkøb af andre jorde.

Øvrig landbrugsjord:

Der nedlægges ca. et landbrug om dagen. Frem mod 2030 skal der ske et ejerskifte i 3000 tilfælde³⁵. Gennemsnitsstørrelsen på et dansk heltidslandbrug er 200 hektar. 3000 x 200 ha er 600.000 ha frem mod 2030, svarende til ca. 21 % af landbrugsarealet. 600.000 ha x 154.000 kr/ha er 92,4 mia kr. Det vil sige, at denne del af fonden (som ikke udelukkende drejer sig om lavbundslande og drikkevandsindvindingsområder), skal råde over 92,4 mia kr. for at opkøbe de landbrug, der skal sælges de næste fem år.

Det skal ske gennem et statsligt indskud på 10 %, fondsinvestering på 20% og kreditforeninger på 70% med statsgaranti på 50 %.

Opsummerende om finansieringen

³³ [DØJs og DANVAs forslag til en drikkevandsfond](#)

³⁴ <https://rgo.dk/wp-content/uploads/fra-foder-til-foede.pdf>

³⁵ <https://agriwatch.dk/Nyheder/Landbrug/article12859891.ece>

Alt i alt betyder det at den statslige jordbrugsfond vil skulle råde over ca. 149,56 mia. kr. over de næste 10 år. Heraf er det kun en tiendedel, der skal finansieres statsligt i kraft af 70 % lånet fra realkreditinstitutterne og 20 % fra fonde. Det vil sige ca. 36,68 mia. kr. over ti år.

Jordbrugsfonden vil få indtægter af udleje, forpagtning og provenu ved salg. Penge som geninvesteres i yderligere opkøb eller udlægning af arealer til natur. Jordbrugsfonden kan ligeledes være medfinansiering i kommunale projekter med multifunktion jordfordeling, som både kan omfordele landbrugsjord, udtage lavbundsjord, drikkevandsområde, udlægge til natur og natur- og kulturprojekter³⁶.

Bilag 5:

Landbrugsuddannelsen skal reformeres

Problemet er, at vi uddanner landbrugere, der ikke er rustet godt nok til at være medskabende for et regenerativt og økologisk landbrug og som ikke formår at imødekomme den unge generation, der tørster efter muligheder for at etablere sig som regenerativ landbruger.

Siden omstillingen af dansk landbrug sidst i 1800-tallet og den mere udbredte anvendelse af industriel teknik som kunstgødning og sprøjtegift fra midt i forrige århundrede, er danske landbrugere blevet uddannet til og har erfaring med netop denne form for landbrug.

Men skal dansk landbrug igen være natur- og klimavenligt og et godt forbillede for andre lande, skal vi klæde nye landbrugere på til opgaven.

Det gælder også for gartneriuddannelsen³⁷, som i øjeblikket heller ikke uddanner gartnere, der er aktive medspillere i den grønne omstilling.

Alle landbrugselever skal uddannes i forskellige former for regenerativt landbrug - også i mindre skala. Det vil sige landbrug, som i videst muligt omfang genopbygger selve grundlaget for at dyrke jorden og er i overensstemmelse med økosystemet. Det gælder for forskellige former for plovfri dyrkning, skovlandbrug, permakultur, biodynamisk landbrug mv. Som Undervisningsministeriets regler er nu, kan landets landbrugsskoler imidlertid ikke uddanne eleverne tilstrækkeligt i sådanne. Vi må derfor ændre den bekendtgørelse, som bestemmer hvad landbrugselever skal lære, så den understøtter den kultur- og naturændring, vi gerne vil se.

Alle landbrugselever på landbrugsskolerne skal undervises i økologi og regenerative landbrugspraksisser med særlig fokus på hvordan landbruget skal omlægges for at kunne spille en aktiv rolle for et bedre og sundere klima og miljø. Der skal med andre ord ske en omlægning fra fokus på konventionelt landbrug til udelukkende et fokus på bæredygtigt og regenerativt landbrug. Her er den nye jordbrugsskole for regenerativt landbrug³⁸ et eksempel til efterfølgelse.

Udover undervisning i økologiske og skånsomme landbrugspraksisser, skal fremtidens landbrugere også undervises i alternative ejer- og organisationsformer, afsætningskanaler og hvordan lokale landbrug kan spille en vigtig rolle i demokratiske fællesskaber og være medskabende for solidariske samfund.

³⁶ [Collective Impact – Collective Impact](#)

³⁷ [Bekendtgørelse og uddannelsesordning - Jordbrugets Uddannelser](#)

³⁸ <https://regenerativ.dk/>

Den samme reformering skal ske for landets to gartneruddannelser.

Der skal også igangsættes en kvalificeret og opdateret efteruddannelse af underviserne på landets landbrugs- og gartnerskoler, så de har kapacitet til at undervise inden for rammerne af den opdaterede bekendtgørelse.

Vi skal have en mangfoldiggørelse af alle fødevarerfaglige uddannelser så også viden om og kompetencer i flere ikke-industrielle forarbejdnings-, forædlings- og afsætningsmetoder udbredes. Det er nødvendigt at betragte uddannelsesdelen mere bredt og gennemtænke hele værdikæden i fødevarerproduktionen. Primærproducenter er afhængige af at der findes forædlere, forarbejdere som kan et ikke-industrielt fødevarerhåndværk og dermed fastholder råvarekvaliteten.

Vi skal derudover reservere to faste pladser i Fællesudvalget for Landbrugsuddannelserne til repræsentanter for biodynamikere, permakultur-landbrugere, økologer, regenerative og sprøjtefri praktikere. For nuværende udgøres fællesudvalget – der definerer bekendtgørelsen for uddannelsen – hovedsageligt af repræsentanter for Landbrug & Fødevarer, arbejdsgivere og arbejdstagere³⁹.

I forhold til uddannelsens praktikforløb, kan man overveje om den studerende ikke skal have en praktikløn, men derimod modtage SU under første praktikforløb. Der er en stor underskov af økologiske og permakulturproducenter, som ikke nødvendigvis har økonomi til at betale en løn til den studerende, hvilket betyder, at der er færre progressive praktikmuligheder at vælge imellem for den studerende inden for landets grænser.

Bilag 6:

Omlægning af den fælleseuropæiske landbrugsstøtte

Problemet er at den fælles europæiske landbrugspolitik og den blinde hektarstøtte holder hånden under et fossilt og skadeligt landbrug og subsidierer landbrugere med landbrugsjord baseret på størrelse af areal og ikke på hvad arealet anvendes til. Det sænker den grønne omstilling og forhindrer økonomiske incitamenter til at lægge om hos den enkelte landbruger. Danske skattekrone går dermed i alt for høj grad til at finansiere en landbrugsproduktion, der hverken er til gavn for mennesker, dyr eller natur.

Hver gang vi bruger en krone på landbruget af i går, er det en krone, der ikke er brugt på fremtidens landbrug. Landbruget er det mest subsidierede erhverv i Danmark. En meget stor del af landbrugsjorden er kun i omdrift, fordi landbrugeren i så fald kan modtage offentlige midler pr. hektar, der pløjes. Det er spild af skattebetalernes penge og offentlige midler. Overskuddet i landbruget 1:1 til den offentlige støtte, landbrugerne modtager⁴⁰.

Vi skal bruge vores økonomiske virkemidler og incitamenter som driver for en ambitiøs omlægning af vores landbrug til glæde for naturen på naturens præmisser. EU's landbrugsstøtte skal omlægges, så

³⁹ <http://www.jordbrugetsuddannelser.dk/#/uddannelsesudvalg-for-landbrug-526622455923352>

⁴⁰ <https://www.dst.dk/da/Statistik/bagtal/2018/2018-05-01-landbrugsstoette-svarer-til-overskuddet-i-dansk-landbrug>

der ikke gives blind hektarstøtte, men at landbrugere belønnes på baggrund af de fælles goder, arealanvendelsen og produktionen bidrager til. Det betyder at landbrug, der drives økologisk, i respekt for naturen, regenerativt og plantebaseret, og som respekterer og leverer på sociale forhold som f.eks. bidrager til lokalområdet og arbejdstagerrettigheder, skal betales for de positive aftryk og bidrag, de leverer på klima, miljø, biodiversitet og sociale forhold.

Det skal vi arbejde for i EU, og samtidig skal vi i den danske udmøntning udnytte EU-rammerne så meget som overhovedet muligt i for at fremme ovennævnte landbrugsformer. Det vil sige, at vi skal anvende så meget som muligt på søjle 2, og på eco-schemes under den nye CAP-ordning 2023-2027.

Offentlige midler skal bruges til at fremme retfærdige og mangfoldige fødevarer- og landbrugsøkonomier, som bidrager til at sikre en retfærdig indkomst og arbejdsforhold for landbrugere og andre arbejdere i de tilknyttede erhverv. Offentlige midler skal gøre det lettere at etablere bæredygtige og småskala landbrug og derfor er målretningen af de offentlige midler mod betaling for beskyttelse af og levering af fælles goder samt støtte til særligt unge landbrugeres etablering af mindre bæredygtige brug helt essentielt.

Vi skal derfor også udnytte muligheden for på nuværende tidspunkt at målrette hektarstøtten til de første 30 ha af en landbrugsbedrift. Og vi skal stille krav om at 10 % af det støttede areal udlægges til decideret natur. **Vi skal** ikke tænke i støtte, men derimod i betaling for levering af gode sager. Frie Grønnes vision er, at landbrugets støtteordninger er midlertidige og aktivt skal bruges som instrument til at fremme og omlægge til et økologisk og regenerativt landbrug, som spiller en aktiv og positiv rolle for at fremme biodiversitet, liv på landet, binde kulstof og kvælstof, sikre miljøet og som giver mere plads til naturen.

Der findes gode initiativer og modeller for klimaregnskaber og marknaturregnskaber, vi kan lade os inspirere af⁴¹. I sidste ende er målet et landbrug, der er fri for gæld og ikke lever på offentlige støttekroner. Men det kræver, at bæredygtighed bliver bundlinjen for alt, hvad vi gør.

Bilag 7:

Danmark i verden

Problemet er at Danmark med sin handelspolitik og udviklingspolitik er med til at underminere lokale markeder og en bæredygtig fødevarerproduktion rundt om i verden. Vi importerer og eksporterer for mange landbrugsprodukter, som i den internationale handel medfører afskovning i Amazonas for at gøre plads til sojafoder til danske svin. Vi beror på intensiv monokultur og specialisering, som tvinger vores marker i knæ og gør os sårbare over for både klimaforandringer, multiresistente bakterier og forandringer i den globale fødevarer kæde. Den højintensiverede og specialiserede landbrugsindustri medfører også, at kun højindustrielle bedrifter eksporterer til udlandet gennem få store virksomheder som mellemed, der distribuerer varerne og har en enorm kontrol over hvilke produkter der produceres og forbruges, imens mindre småskalalandbrug og et mangfoldigt landbrug ikke kan følge med.

Det globale madspild ligger på ca. 30 % på vejen fra mark til bord⁴². FN anslår, at den spildte mad kunne mætte alle de mange millioner mennesker, der sulter på verdensplan, to gange⁴³. Det er spild

⁴¹ <https://api.altinget.dk/miljoe/artikel/oekologisk-landsforening-at-regeringen-taenker-klima-miljoe-og-biodiversitet-som-en-helhed-er-skelsaettende>

⁴² <http://www.fao.org/food-loss-and-food-waste/flw-data>

⁴³ <https://www.wfp.org/stories/5-facts-about-food-waste-and-hunger>

af ressourcer, og det betyder, at vi producerer mange flere kalorier, end vi faktisk forbruger og dermed er vores arealanvendelse utroligt dårligt planlagt.

Danmark importerer hvert år 1,7 mio. ton sojaskrå – heraf over 1,4 mio. ton fra Sydamerika, hvor dyrkningen af soja bidrager til rydning af regnskov og andre naturområder, samt til et udslip på 6,2 mio. tons CO₂-ækvivalenter. Desuden betyder den store efterspørgsel på soja, at arter forsvinder og oprindelige folk drives på flugt af afbrændingen af skov og industriens privatisering af jorden.

Lige nu er Danmark bl.a. med sin handelspolitik og udviklingsbistand aktivt med til at underminere mulighederne for madsuverænitet og lokale ejerskaber over madsystemet og landbruget andre steder i verden. Et eksempel er, når danske bistandskroner gives til danske virksomheder som risikovillig erhvervsstøtte, der resulterer i at lokale markeder udkonkurreres og småbønder i eksempelvis Kenya og Burkina Faso mister deres indtægtskilde og muligheder for at dyrke alsidige fødevarer til det lokale marked.

I stedet for at fremme egne erhvervsinteresser, bør Danmark støtte civilsamfund i vores udviklingssamarbejde, der arbejder for madsuverænitet⁴⁴ og bæredygtigt landbrug. Vi skal opbygge et madsystem, som i meget højere grad producerer til det lokale og nationale marked og producerer klima- og miljøvenligt og på både social og økonomisk bæredygtig vis. Derfor skal madsuverænitet være et guidende princip, der underligger al vores landbrugs- og madpolitik. Det vil sige, at vi skal have flere fødevarerfællesskaber, og at vi skal spise mere lokalt, plante- og sæsonbaseret, og hvor der er kortere afstand mellem forbruger og producent. I denne sammenhæng kan *det lokale* forstås både som det lokalområde, man bor i samt i en bredere kontekst som f.eks. Norden.

Det betyder blandt andet at lovgivning, vores udmøntning af den fælleseuropæiske landbrugspolitik og oprettelsen af en jordbrugsfond, uddannelsen til landbrugere skal agere fødselshjælpere for fremtidens lokale madsystemer. Vi skal have en national strategi, hvor vi sætter os ambitiøse målsætninger om hvor stor en del af den mad, vi spiser, skal komme fra vores lokalområder.

For at en lokalt orienteret madproduktion kan være økonomisk og miljømæssigt bæredygtig kræver det, at vi bakker om udviklingen af den fjerde samfundsarena⁴⁵. Det handler om en demokratisering over jord og over distributionen af fælles goder og prioritering af politisk udvikling.

Der er mange praktiske erfaringer på større og mindre skala fra ind- og udland at hente. Bl.a. Københavns Fødevarerfællesskab, hvor grøntsagerne kommer fra lokale gårde, hvor forbrugerne også er medejere, og hvor landbrugeren er sikker på at afsætte alt det, den høster. Derudover er der græsrodsinitiativet CATL (The Liège Food Belt⁴⁶) i Belgien, som er succesfulde frontløbere for et relocaliseret madsystem, og som er en inspirationskilde for lignende initiativer verden over.

Vi bør også høre erfaringer fra den belgiske region, Vallonien, der har oprettet en offentlig støtteordning, som finansierer nye projekter, der relocaliserer madproduktion og –forbrug i området ud fra krav om klima- og biodiversitetshensyn såvel som positive socioøkonomiske effekter⁴⁷.

⁴⁴ <https://www.eurovia.org/wp-content/uploads/2018/01/FINAL-EN-FoodSov-A5-rev6.pdf>

⁴⁵ <https://friegronne.dk/wp-content/uploads/2020/09/Frie-Groenne-Et-groent-demokratisk-og-postkapitalistisk-Danmark.pdf>

⁴⁶ <https://www.catl.be/qui-sommes-nous/?fbclid=IwAR2kDhTue-rCBy9dwHmSXmWEST9jK2i9FOqXoQocBuDFFrYCEnsyL-7dA2Q>

⁴⁷ <https://tellier.wallonie.be/home/presse--actualites/publications/46-projets-pour-soutenir-la-relocalisation-de-l'alimentation-en-wallonie.html?fbclid=IwAR2blmPGWpdXnYus5krTwV2wUNScJ-OP8EGjP2gEQYr49bkD6uyAzJPnDYS>

I vores globale engagement, skal madsuverænitet også være et guidende princip. Det betyder blandt andet, at Danmarks udviklingsbistand i meget højere grad skal gå til sociale bevægelser og civilsamfund, der arbejder for et retfærdigt madsystem i stedet for at fremme danske erhvervsinteresser og investeringsmuligheder.

Vi skal droppe frihandelsaftaler, som fører til afskovning, øger handlen og forbruget af klimatunge varer, og som eksporterer Danmarks CO₂-udledninger til andre landes klimaregnskaber. Herunder stoppe importen af soja til vores svin. Eksempelvis skal Danmark ikke ratificere handelsaftalen Mercosur, der har til formål at øge importen af kød fra Mercosur-blokken og direkte spænder ben for at opnå målsætningerne i Paris-aftalen.

Vi skal i vores udviklingspolitiske arbejde støtte op om lokale bønder og etablering af lokale markeder, og vi skal støtte agroøkologiske initiativer. Det bidrager nemlig til en bæredygtig madproduktion, der er mere resilient over for klimaforandringerne, giver bedre biodiversitet og øger beskæftigelsen og ofte også ligestillingen mellem kønnene.

Vi skal i stedet opbygge et landbrug, som er integreret i det lokale samfund og som i meget højere grad producerer til det lokale marked og producerer klima- og miljøvenligt og på både social og økonomisk bæredygtig vis. Derfor skal madsuverænitet være et guidende princip, der underligger al vores landbrugspolitik. Det betyder, at vi skal have flere fødevarefællesskaber, og at vi skal få mulighed for at spise mere lokalt og sæsonbaseret.

Vi skal aktivt arbejde for at fremme FN's Deklaration om Bønder og Landarbejderes Rettigheder (UNDROP⁴⁸). Det betyder blandt andet, at vi aktivt skal fremme menneskerettigheder, klimahensyn, sociale rettigheder og lokalt ejerskab i vores engagement i landbrugsindustrien rundt om i verden.

Ordforklaring: *Madsuverænitet⁴⁹ er et praktisk og politisk begreb, der er udviklet i det Globale Syd af den verdensomspændende sociale bondebevægelse, La Via Campesina. Kort sagt er madsuverænitet en insisteren på at mad skal ses som en rettighed og ikke en vare som nogen kan spekulere i og tjene på bekostning af mennesker og miljø.

Madsuverænitet ser forskellig ud i forskellige kontekster, men grundlæggende handler det om en demokratisering af madsystemet, hvilket vil sige hele kæden fra jord til bord - fra såsæd til tallerken.

Bilag 8:

Marker skal blive natur – ændret arealanvendelse

Problemet er at ca. 24 % af fødevareproduktionens drivhusgasudledninger stammer fra LULUCF og landbrug på globalt plan⁵⁰.

⁴⁸ <https://www.globalagriculture.org/transformation-of-our-food-systems/book/reports/undrop.html>

⁴⁹ [https://noah.dk/sites/default/files/2017-](https://noah.dk/sites/default/files/2017-05/Madsuver%C3%A6nitet%20E2%80%93%20Hvem%20skal%20bestemme%20over%20vores%20mad%3F_0.pdf)

[05/Madsuver%C3%A6nitet%20E2%80%93%20Hvem%20skal%20bestemme%20over%20vores%20mad%3F_0.pdf](https://noah.dk/sites/default/files/2017-05/Madsuver%C3%A6nitet%20E2%80%93%20Hvem%20skal%20bestemme%20over%20vores%20mad%3F_0.pdf)

⁵⁰ https://fvm.dk/fileadmin/user_upload/FVM.dk/Dokumenter/Landbrug/Tekniske_gennemgange_-_Landb.forh._2021/Plantebaseret/Slideshow_39._Arealanvendelsen_i_DK_CONCITO_final.pdf

Dyrkede kulstofrige lavbundsjord i Danmark udleder 5,2 ton CO₂e om året. Det svarer til 33 % af landbrugets samlede drivhusgasudledninger og ca. 12 % af Danmarks samlede CO₂aftryk⁵¹. Siden midten af 1900-tallet er rigtig mange træer, læbælter og andre biotoper forsvundet fra landskabet for at gøre plads til mere intensivt opdyrket areal og pløjning.

Århus Universitet anslår, at der er 171.000 ha kulstofrige lavbundsjord. Heraf udgøres 25.000 ha af arealenheder på under 5 ha, vurderer Landbrug og Fødevarer og Danmarks Naturfredningsforening⁵².

Vi skal udtage ca. 60 % af vores areal ud af omdrift. Arealerne skal anvendes til vedvarende græs, natur og skovdrift, som skal fungere som kulstoflagring. Det er et skridt på vejen mod vores målsætningen om at tredjedel af Danmarks areal skal være natur. Det skal blandt andet ske omlægning af EU's landbrugsstøtte Jordbrugsfondens opkøb og videreformidling af jordene på særlige betingelser, se afsnittene herom.

Vi skal udtage mindst 171.000 ha lavbundsjord, der igen skal vådlægges, eller undtagelsesvis tages ud af omdrift i forbindelse med bæredygtige forsøgsprojekter. Det svarer til ca. 6 % af Danmarks landbrugsareal.

Udtagningen skal ske ved at ændre arealanvendelseskravene for jorderne og skal ske i samarbejde med lodsejerne, som enten får tilbudt ny robust landbrugsjord i bytte eller får kompensation i form af betaling for at lade arealet henligge som natur og kulstoflagring.

Udtagning af lavbundsjord er et af de mest effektive virkemidler ift. at reducere drivhusgas- og kvælstofudledningerne, og det har minimale samfundsøkonomiske konsekvenser. Klimarådet vurderer at vådlægning af kulstofrige lavbundsjord er et meget billigt omstillingselement sammenlignet med andre tiltag, der skal til for at nå 70-procentsmålet i 2030⁵³.

Vi skal ved udtagning af lavbunds jord aktivt jordfordele og frigøre arealer til biodiversitet. Vi skal gøre brug af de gode erfaringer med multifunktionel jordfordeling, som inddrager borgerne og har et helhedsorienteret perspektiv.⁵⁴

Bilag 9:

Omprioritering af midler og CO₂e-afgift

Problemet er at nationale støtteordninger holder hånden under forskning og udvikling inden for kødproduktionen og sprøjtebaserede fødevarer og dermed er en medspiller for de kriser, vi står i lige nu. Samtidig går forskning og udviklingsinitiativer inden for den plantebaserede, klimavenlige og økologiske produktion og afsætningsfremme glip af økonomisk støtte. Hver en krone, der er brugt på landbruget fra i går er en krone mindre brugt på fremtidens bæredygtige madproduktion og et sundere samfund.

Vi skal have en høj og ambitiøs CO₂e-afgift på 1.500 kr/t CO₂e, der også gælder for landbruget.

⁵¹ https://fvm.dk/fileadmin/user_upload/FVM.dk/Dokumenter/Landbrug/Tekniske_gennemgange_-_Landb.forh._2021/Bilag_4_-_faktaark_lavbundsprojekt.pdf

⁵² https://fvm.dk/fileadmin/user_upload/FVM.dk/Dokumenter/Landbrug/Tekniske_gennemgange_-_Landb.forh._2021/Moede_1_-_DN_og_LF.pdf

⁵³ <https://klimaraadet.dk/da/analyser/kulstofrige-lavbundsjord>

⁵⁴ <https://collectiveimpact.dk/jordfordeling/>

Vi skal omprioritere forsknings- og udviklingsmidler, så de primært gives til plantebaseret menneskeføde og bæredygtige landbrugsmetoder. Det betyder også, at vi blandt andet skal ændre målsætningerne i Promilleafgiftsfonde og Produktionsafgiftsfonde, så de bidrager til en grøn omstilling af landbruget.

Vi skal afsætte flere midler på Finansloven der målrettes bearbejdning og afsætningsfremme for plantebaserede produkter, der er dyrket på en bæredygtig måde, som fremmer de fælles goder, beskytter drikkevand, biodiversitet og som genopbygger humuslaget.

Vi skal gøre det lettere for små landbrugere at søge ind på udviklingsmidler, ansøgningskemaerne skal forenkles og bestyrelsen som fordeler midlerne skal sammensættes bredere og repræsentere regenerativt landbrug og små landbrugere bedre. Det er vigtigt at også mindre forsøg, som forventes at have en CO2 besparende effekt kan få adgang til forsøgsmidlerne.